

op het schrij-
Pinksterweek
in zijn adres
appel op het
zoen in het
d heeft deze
oe kan men

al eens den
iet, wil niet.
k kom niet?

K. S.

steeds voor
vorden, spre-
ging tot ge-
uit de open
art gegrepen.
urd? Wat is
en Prof. Den
onner, presi-
corresp. met
ens een Toe-
op de zaak-
elder Schrift-
ch moge we-
de elsen van
gemeenschap
igt.
ord ik steeds
g van de Ge-
juridisch ge-

K. S.

A. Bos.

de voorstel-
en (Assen):
maaijk ker-
aar voor al-
gen gesloten
at dit laatste
icht, de een-

K. S.

r een

e lezen we:
n de ecume-
i, welke ge-
e is een ver-
apids (Noord
ten niet uit-
en heeft de
ake onder-
der ons daar-
eliasingen in
wezen wordt
uitgenodigd
kerken deze
opgave van
kerkeraad-
ons gevoelen
wordt.

de Chr. Ref.
hebben we
jdanus daar
ineens?

al in vi-
dentie
ed Reforme-
ed gerefor-
meerde
opmerking:
moed, door
ervangings-
ze van mos-
K. S.

de:

odocratische
comen wordt
en, dat men
g uitsluitend
een aantal
elkaar ge-
ontstellende
ven over de
aar gedeva-
an het leven
mene gratie.
tuur, vraagt
met samen-
t opgeleverd.
niet met een
en zijn geen
gaat om de
ring kan er
ht wordt de
geen nieuwe
t de synode
eputaten der
te gaan".

K. S.

Omgekeerd, wanneer de rechters „het recht eens mans bulgen voor het aangezicht des Allerhoogsten", als ze „een mensch verongelijken in zijn twistzaak" (Klaagl. 3:35, 36) de Heere zal het zien en zoeken; als Israëls voorgangers, waaronder de rechters, hun ambt hebben ontheiligt, staat er: „Zoo heb ik dan mijn grimmigheid over hen uitgegoten, in het vuur van mijn toorn gloed hen verteerd; hun weg heb ik over hun hoofd gebracht, spreekt de Heere Heere" (Ezech. 22:31).

Mag nu de positie van rechter en veroordeelde, waarbij de eerste zegt en volhoudt: „Ik heb u naar het recht Gods gevonden als verscheurder van het lichaam van Christus", en zeggen moet: „op grond van uw volharding in uw zonde staat ge buiten Gods Koninkrijk, tenzij ge u alsnog zult bekeeren" — vergeleken worden met het Corinthisch voorttrekken van den eenen prediker boven den anderen, en met een twist tusschen vader en moeder in 't gezin?

Het baat niet hier de liefde en de zelfverloochening te hulp te roepen en te zeggen: ge moet de minste willen zijn. Het door broeder Bos in dit verband aangevoerde tekstenmateriaal gaat buiten de kwestie in geding om.

Toen de Apostel Petrus faalde te Antiochië en uit menschenvrede de Joodsche spijswetten, wier naleving hij eerst uit beginsel had losgelaten, weer ging onderhouden en velen door zijn veinzerij mede afvoerde (Gal. 2:13)

werd hij, ofschoon hij geen scheuring bedoelde, en zulk een scheuring slechts bij consequentie uit zijn doen kon worden afgeleid,

door den Apostel Paulus, den man die geschreven heeft 1 Cor. 7:29, 1 Cor. 16:23, Fil. 2:3, Rom. 12:10, Gal. 6:1, 2 Cor. 5:18—20, 1 Cor. 1:10, 2 Thess. 2:3—12, Ef. 4:1, 1 Cor. 10:31—33, Rom. 12:21 (en meer teksten, door broeder Bos aangehaald) en die deze woorden niet alleen neerschreef, maar door de genade Gods ook onderhield,

niet apart geroepen om de kwestie onderling tot oplossing te brengen, waarbij Paulus „de minste was", niet in een weg van gemeenschappelijke schuldbelijdenis (denk aan Paulus' verleden, ook aan het feit, dat hij eenigen tijd schijnt gewacht te hebben: het was een moeilijk werk voor hem, hij deed het niet gaarne — Greijdanus, Commentaar, bl. 166 — waar door de Apostel Paulus dan toch mede verantwoordelijk zou geweest zijn voor vermeerderde zonde bij Petrus en diens navolgers) als „basis" tot „oplossing" van het conflict geleid,

maar werd hij door den Apostel Paulus in het aangezicht weerstaan, omdat hij veroordeeld was, d.i. omdat hij een daad gedaan had, die hem een veroordeelde deed zijn, zijn eigen doen veroordeelde hem. Paulus heeft tegenover Petrus gestaan, oog in oog, en hem kloekmoedig in het gezicht zijn fout voorgesteld. En hij deed dat in aller tegenwoordigheid, niet onder vier oogen, maar in een gemeenschappelijke vergadering, zoodat alle daar aanwezigen, de geheele gemeente, het konden zien en hooren (Greijdanus, Commentaar, bl. 161, 168). Want zijn woord gold niet alleen Petrus, maar ook de anderen, die er evenzeer door teruggebracht, en tot het rechte inzicht in het Evangelie geleid moesten worden (bl. 168).

En dan komt de liefde hierin uit, dat wij niet uit de hoogte, niet uit wraak, niet om eigen eer handelen, en den ander op zijn erkentenis van schuld en laten van het kwaad gaarne de broederhand reiken.

Maar we vergeten geen oogenblik: de liefde tot den naaste wortelt in de liefde tot God. En 't gaat om Zijn Evangelie, Zijn waarheid en recht. Als die waarheid en dat recht door kerkelijke rechters publiek misbruikt zijn, vordert dan Gods eere niet, dat er publiek herstel geschiedt? En is het in overeenstemming met die eere, dat we ons haastig om de ronde tafel scharen, om zonder dat de gemeente den gang van zaken mag volgen, als in 't verborgen, de zaken in 't gelijk te willen breien?

P. D.

Theologische Hoogeschool

Het college van hoogerleraren maakt bekend:

1e. Dat zij, die voor het eerst als student aan de Theologische Hoogeschool wenschen te worden ingeschreven, op Vrijdag 1 October a.s., des morgens om 10 uur, in het gebouw van de Theol. Hoogeschool Broederweg 15 worden verwacht. Overgelegd moeten worden:

a. bul staatsexamen of eindexamen gymnasium of lyceum; b. getuigschrift van den kerkeraad;

2e. dat des middags van dienzelfden dag, om 2.30 uur, gelegenheid zal gegeven worden, ter inschrijving van nieuwe studenten en recensie van hen, die reeds eerder als student aan de Theol. Hoogeschool waren ingeschreven.

Voor inschrijving en recensie wordt vereischt het overleggen van de kwitantie collegegeld eerste helft cursus 1948—1949;

3e. dat des avonds om 8 uur de lessen zullen worden geopend door den pro-rector professor P. Deddens.

Namens het college voornoemd,

P. DEDDENS, h.t. secretaris.

Theologische Hoogeschooldag

Het agendum voor den Theologischen Hoogeschooldag is wat betreft de spreekbeurten als volgt:

Nieuwe Kerk (leiding: Prof. Deddens), des morgens Prof. Veenhof en Prof. Schilder; en des middags de heer P. Jongeling te Groningen, en Ds W. Scheele te Arnhem.

Broederkerk (leiding: Ds H. Knoop), des morgens Prof. Schilder, en Prof. Veenhof; des middags Ds W. Scheele en de heer P. Jongeling.

Bovenkerk (leiding: Ds D. van Dijk), des morgens de heer P. Jongeling, en Ds W. Scheele; des middags Prof. Veenhof, en Prof. Schilder.

Aanvang te 9.45 uur precies en des middags 2.15 uur precies.

De kaarten voor Nieuwe Kerk, Broederkerk en Bovenkerk zijn verzonden. Willen allen die een kaart hebben voor één der genoemde kerken zoowel des morgens als des middags dezelfde kerk bezoeken? Ieder hoort toch alle sprekers. Laat voorts hen voor wie nog geen kaart is aangevraagd, toch een toegangskaart aanvragen. Getracht zal worden ieder zooveel mogelijk een behoorlijke plaats te geven. Aan allen die een kaart hebben ontvangen wordt dan ook dringend verzocht de plaatsen zooveel mogelijk uiterlijk 9.30 uur te bezetten daar anders de niet bezette plaatsen beschikbaar zijn voor hen die geen kaart hebben aangevraagd. Enkele gereserveerde plaatsen moeten een kwartier tevoren bezet zijn.

De broeders en zusters die per autobus uit de provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Oostelijk Overijssel komen worden verzocht uit te willen stappen bij het station, dus aan de overzijde der stad. De bussen, die uit die richting komen, worden van politiewege niet in de stad toegelaten. Deze autobussen moeten worden geparkeerd in den „Nieuwen Weg" en het Veiling-terrein. De verkeers-politie zal hiervoor nadere aanwijzingen geven.

Indien er nog zijn, die logies willen aanvragen, dan wordt hun met den meesten nadruk verzocht dit zoo spoedig mogelijk te doen. Laat men daar niet mee wachten tot de laatste week, want dan is er kans dat er geen logiesruimte meer beschikbaar is. De leden van de Gereformeerde Kerk van Kampen doen hun uiterste best om ieder behoorlijk te ontvangen. Zoo spoedig mogelijk logies aanvragen bij den pedel der Hoogeschool, br. J. Bos, Broederweg 15.

Aan de Heeren Studenten wordt meegedeeld dat zij

Eenige opmerkingen

naar aanleiding van Dr J. Verkuy's dissertatie VI (Slot)

De natuurrechtsleeraars uit vroegere perioden waren nu eenmaal slechte ethnologen en dat kon ook moeilijk anders, daar de ethnologie nog een jonge wetenschap is, doch de twintigste-eeuwse verspreiders van een leer, welke uitgaat van een „theologia naturalis", „licht der natuur", „aangeboren zedelijk normbewustzijn" enz. moesten toch wat meer profijt trekken van de ethnologie.

Ziehier, wat de r.k. missionaris en ethnoloog (met 30-jarige ervaring onder natuurvölker) H. Geurtjens schrijft:

„Toen op Ned. N. Guinea de regeering een einde maakte aan de koppensnellerij en de plichtmatige orgien van ontucht, haalde zij de twee pijlers omver, waarop de samenleving der Marindineezen rustte. Het was dus een geweldige ingrijpen in de levensvoorwaarden van dit volk".

Sir Hubert Murray, Lieutenant Governor van Papua (Eng. N. Guinea) schreef dan ook: „Volgens onze Britsche opvattingen had deze maatschappelijke omwenteling het einde der Marindineezen moeten zijn; wij konden niet anders verwachten, dan dat zij alle levenslust zouden verliezen en eenvoudigweg verdwijnen. Ook de ethnoloog en neuroloog Rivers beweert, dat men het uitsterven van verschillende stammen in Melanesië niet zoozeer moet toeschrijven aan venersche ziekten of tuberculose, maar hoofdzakelijk aan moral of mental depression, levensmoedigheid.

De regeering is vaak wel verplicht tot hardhandig optreden tegen zulke misbruiken. Zij slaat echter daardoor een volk uit het lood en laat verder aan dit volk over zijn evenwicht terug te vinden. Een primitief volk mist evenwel daartoe de kracht en het aanpassingsvermogen en vindt in zijn simplistische levensvoorwaarden daartoe de mogelijkheden niet.....".

De schrijver erkent, dat het noodzakelijk is, zulke misbruiken met geweld te onderdrukken, „maar", zoo vervolgt hij, „in het oog der menschen staat zulk een onderdrukking gelijk met het hun ontnemen van een onontbeerlijke levensvoorwaarde.....".

„Het ligt voor de hand, dat zooiets een gedrukte, neerslachtige stemming brengt over die menschen; zij bukken in een gevoel van hulpeloosheid voor de overmacht, maar met wrok en wrevel in het hart".

Wat blijft er, in het licht van dit alles, over van Dr Verkuy's bewering (die niet op ervaring berust, maar op gemeene-gratie-theorie), dat „het geweten

Woensdag 29 Sept. des middags 5.30 uur in de aula der Hoogeschool worden verwacht, waar hun enkele belangrijke mededeelingen zullen worden gedaan.

Op dit oogenblik zijn er al honderd en drie en twintig bussen gemeld. De regelingscommissie doet haar uiterste best.

Onderwerpen der sprekers worden nog bekend gemaakt.

Na afloop van den bidstond zal in de Stadsgehoorzaal gelegenheid gegeven worden voor een begroetingssamenkomst. Daar wordt tegen voordeeligen prijs een goede kop koffie aangeboden en andere consumptie.

J. B.

K. S.

Theologische Hoogeschooldag-lied

Een aantal meelevende broeders en zusters heeft zich gevormd („organisch") als Zangkoor op den Hoogeschooldag. Ze zullen dit lied ten gehoor willen brengen:

SCHOOLDAGLIED.

Dit is de dag van school en kerk,
Van vreugde en geschenken,
Waarop wij 's Heeren wonderwerk
Met hart en mond herdenken.

Hij was het, die in bang gevaar,
Zijn kerk hier wilde bouwen,
Hij redde, reformeerde haar,
Op Hem zij ons betrouwen.

Bewaar ons, Heere, bij Uw Woord,
Bewaar de school der kerken.
Wil haar, daar zij U toebehoort,
Bevestigen en sterken.

Heer Jezus, hoe de wereld woed',
Hoe zij verdruk' de vromen,
Uw heiliger blijf' ons hoogste goed,
Tot Gij zult wederkomen.

Tot mijn spijt mag ik de muziek hier niet afdrucken; men wil het element der verrassing niet ontberen. Dat zij zoo. De bezoekers kunnen er op rekenen, dat zij straks de muziek wel in handen krijgen en ook zelf mogen zingen.

Na het koor, natuurlijk: iedereen op zijne wijs. En ook iedereen op zijn beurt.

K. S.

ZENDING EN EVANGELISATIE

van deze volken „meestal" ('t zou natuurlijk altijd zoo moeten zijn. G.) medegetuigenis gaf aan de noodzaak en rechtvaardigheid van deze beslissing" (blz. 277).

Heele volksstammen zijn ten onder gegaan, geestelijk ontredder, levensmoed en versomberd. Voor den „weerschoon van de Wet Gods" waren ze stekeblind. Ze waren van onzedelijk niet zedelijk geworden, maar „zedeloos", doordat er in hun geweten niets was, niets „aangeborens", niets „natuurlijks", dat „mede-getuigde".

Zie nu eens, welk een gewetensdwang Dr V. met zijn delict-bestraffing aan belijders van niet-christelijke religies wil opleggen. Waar blijft de „vrije, persoonlijke beslissing tegenover het evangelie" voor die menschen, als de Overheid eerst met het zwaard wat christelijke geboden bijbrengt? Toegegeven moet worden, dat het klimaat voor missionarissen wel wat milder wordt, als bijvoorbeeld de consumptie der kannibalen met geweld in andere banen wordt geleid. Niettemin voor die natuurvölker is niet meer aanwezig, wat Dr V. noemt: „de gelegenheid om in vrijheid te beslissen, totdat Christus zelf in den Dag van den Oogst scheiding zal maken".

Geen godsdienst mag van de godsdienstvrijheid, zooals Dr V. die omschrijft, worden uitgesloten, dan maakt de Overheid den geestelijken strijd der tegenstellingen onmogelijk en dan gaat ze in tegen Christus' wil, maar hier sluit Dr V. zelf een aantal „archaische religies" uit!

En dit zou dan moeten, omdat ze ingaan tegen DE beginselen van recht en goede zeden? Maar, wat Dr V. tot DE beginselen van recht en goede zeden heeft verheven (en vóór hem de natuurrechtsleeraars van alle eeuwen), is een zeer willekeurige grens. DE beginselen van recht en goede zeden heeft God zelf geschreven in de beide tafelen der Wet. Dat is een ethisch maximum! Voor de Overheid HET richtsnoer. Of zij dat nu erkennen wil of niet; of zij zich er al dan niet van bewust is, het feit is er.

En kan de Overheid dat „ethische maximum" handhaven?

Christus zelf geeft het antwoord: „Vanwege de hardigheid uwer harten niet".

Maar als ambtvedragster, als dienaar van Christus, zal ze steeds al de geboden des Heeren voor oogen houden en ze zal vurig bidden en hopen, dat Christus op den akker, haar ter bewaaking toevertrouwd,

zooveel mogelijk g o e d e zaaiers zende en rijken wasdom geve. De Overheid zal ij v e r e n voor haar Heer en hoogsten Souverein, ja, op haar terrein. Maar dat terrein is niet „zeer beperkt”, althans niet zóó beperkt als de menschen van de terreinenleer dat plegen te zien. Dat terrein zal ze zelf het best afbakenen, als zij er van doordrongen is, dat zij niet bestaat bij de gratie van de volksconscientie en dat zij er niet is om zichzelf wil, maar om Christus' wil, d.w.z. dat zij haar eigen taak heeft in het groote verlossingsplan van Christus.

Ze bedient niet het Woord, noch de sacramenten en ze hanteert niet de sleutelen des hemelrijks, o neen, maar ze zorgt er wel voor, dat dit kan geschieden. Ze regeert over een gebied, waar menschen in staatsverband samenleven en op dat terrein handhaaft ze Gods Wet, zooveel als ze kan.

Haar Heer is Dezelfde als de Heer van de Kerk en daarnaast kent ze geen andere goden. Ze kent geen Mohammed, geen Confucius, geen Boeddha, noch eenigen anderen afgod. Waar ze mee in aanraking komt, dat is, wat de valsche profeten aan verderfelijke instellingen hebben uitgedacht of gesanctioneerd, en overal stuit ze op ruïnes, door den vorst der duisternis aangericht. Hier stuit ze op polygamie, ginds op een kastenselsel, elders op allerlei vorm van ontucht enz. Ze zal zooiets misschien korter of langer tijd moeten duldén, want de publieke opinie (de hardigheid der harten) belemmert haar in menig opzicht, doch zij mag er nimmer vrede bij hebben. Ze gaat v ó ó r de „volksconscientie” uit, biddend en geloovend en ijverend voor den Heere.

Er is geen sprake van, dat de Overheid aan den afgodendienst gelijke rechten en vrijheden heeft te garandeeren als aan Christus' Kerk. Het rijk van Christus zal de Overheid doen v o r d e r e n en het rijk van den Antichrist t e g r o n d e r i c h t e n. En nu is het toch al te zonderling, te meenen, dat de Overheid door een en dezelfde gedragslijn tegenover de beide rijken in acht te nemen, diametraal tegenovergestelde resultaten zou bereiken.

Wie zou nog willen ontkennen, dat de Overheden indertijd de slavernij mochten afschaffen, dwars tegen vele volksconscienties in? De zuidelijke staten van N.-Amerika hebben gevochten als leeuwen, ze voelden zich zeer in hun rechten en vrijheden aangetast. Maar de afschaffing van polygamie en kastenselsel (een hardere vorm van slavernij) zou nog miljoenen slavingen en slaven méér de vrijheid schenken. Daar is sprake van religieuze sanctie en dan zou de Overheid met haar zwaard ingrijpen in den geestelijken strijd? Maar ze jaagt die menschen toch niet met het zwaard naar de catechisatie! En ze beweegt zich in 't geheel niet op het terrein der Kerk! Als ze door haar maatregelen de afgoderij zou belemmeren of zelfs uitroeien, des te beter. Ze zou God, gelijk bij al haar daden ter handhaving van de geboden Gods, om dien zegen moeten smeecken.

Doch, al dat ontzien-van-vreemde-goden is immer voortgekomen uit humanistische overwegingen: men ziet in elken godsdienst een stadium in de evolutie der menschheid.

Wat als religieus misbruik voor afschaffing in aanmerking komt, behoeft geen enkele natuurrecht-sleer aan de Overheid te vertellen. Dat kan ze weten uit de Wet Gods, en de gansche H. Schrift is haar een lamp voor haar voet en een licht op haar overheidspad. God zelf zal haar leeren den weg, dien zij te gaan heeft, op haar gebed en op het gebed van de gansche Christenheid.

Dan zal ze wellicht hier nog moeten tolereeren en ginds niet meer behoeven te tolereeren en elders geen moment mogen tolereeren, maar haar ambt vindt ze, omlijnd naar de H.S., in art. 36 N.G.B.

Niemand zal het doen en laten van de Overheid kunnen binden aan vaste grenzen, geldend voor alle tijden en alle volken; „zij wisselen met volk en met eeuw”, zooals Bavinck opmerkt en als hij dan vervolgt, dat ze „alleen door het getuigenis der volksconscientie e e n i g e r m a t e in hun richting kunnen worden bepaald”, bedoelt de schrijver klaarblijkelijk niet anders, dan dat de p u b l i e k e o p i n i e een factor is, welke niet kan en ook niet mag worden genegeerd. Maar die publieke opinie is geen wilde stroom, niet te stuiten in zijn vaart, zoodat er voor de Overheid niets anders op zit dan zich te laten meesleuren, neen, de politieke machthebbers zijn geroepen die publieke opinie te vormen en te leiden in veilige bedding.

Dat is geheel iets anders dan Dr V. er van maakt: een Overheid, met handen en voeten gebonden aan een „ethisch minimum”, dat ze in het boek der volksconscientie leest.

Wat Dr V. propageert, is precies het omgekeerde van wat de Kerk met art. 36 N.G.B. belijdt.

De korte inhoud van blz. 270—273 van Dr V.'s „Enkele Aspecten enz.” is:

a. Als de Overheid den Christelijken godsdienst vrij laat en niet belemmert, bevordert ze het Koninkrijk van Jezus Christus.

b. Als de Overheid den afgodendienst vrij laat en niet belemmert, handelt ze in overeenstemming met den wil van Christus.

Doch het ligt m.i. voor de hand, dat in het geval b. ook had moeten volgen: bevordert ze het rijk van Mohammed, van Confucius, van Boeddha of in het gewaad van welken profeet ook (straks van den An-

Openbaring 3:1-6

Gij, die een naam hebt, dat gij leeft, Ik weet uw werken, wil ontwaaken, omdat Mijn God, Die alles geeft, uw werk niet vol bevonden heeft. Ziet Hij u niet Zijn dienst verzaken?

Wat ov'rig is en sterren zou, versterk het. Wees Mijn Woord indachtig, bewaar het, toon Mij uw berouw, Was niet dit Woord u morgendauw? Bekeer u tot uw God almachtig.

Had Ik uw eerstelingen lief, zo g'uit den dood niet zult ontwaken. — O, vrees Mijn toorn, die zich verheft — dan zal Ik komen als een dief, gij zult niet weten 't uur der wake.

Maar enk'len, die het waardig zijn, zij zullen witte kleed'ren dragen. Zij hielden hunne kleed'ren rein en drinken bij den nieuwen wijn, wanneer Mijn morgen eens zal dagen.

Die zo in 't boek des levens staan, waar engelen zich om verblijden, Die door Mijn kracht de vijand slaan, Hun naam wordt geenszins uitgedaan. 'k Zal voor Mijn Vader dien belijden.

Psalm 15.

ADRIAAN VAN BOVEN.

tichrist) het rijk der duisternis zich gelieft te presenteren.

Met verbluffend gemak werden de averechtsche theorieën van Dr V. door de pers der synodocratie geslikt. Hem werd veel lof toegezwaaid voor „den grooten dienst, aan de Kerken van Nederland bewezen”. Men is daar aan het buitelen zoo gewend geraakt, dat men niet eens meer weet of het hoofd naar beneden of naar boven gericht is. In „Eenigheid des Geloofs” bijv. haalde Dr J. A. C. Rullmann het Trojaansche paard met uitbundig enthousiasme binnen.

Men klampt zich vast aan uitspraken als: „De magneetnaald van het handelen van de Overheid moet gericht zijn op de pool van Gods geboden. De beweging van deze naald in de richting van de pool is afhankelijk van geestelijke en morele krachten, die niet uitsluitend in de naald en de pool gelegen zijn, maar die mede bepaald worden vanuit het krachtenveld, waarin de worsteling tusschen het Koninkrijk Gods en het rijk der duisternis plaats vindt”.

Ja, dat lijkt wel iets, voor wie bereid is de rhetoriek niet op het woord te wegen. Maar knap is hij, die aantoon, dat dit de resumptie is van het vooraangaande. Er had moeten staan: De Overheid is het paard en de volksconscientie de ruit, of iets dergelijks. En als de ruit mohammedaansch is, dan gaat de reis naar Mekka, of communistisch, dan naar Moskou enz. Het paard mag niet tegenstribbelen, niet belemmeren enz. enz.

Of ook, als Dr V. schrijft: „Alle Overheden, Christelijke en niet-Christelijke, (staan) onder de heerschappij van Christus. Daarom is het begrip neutrale Staat een dwaas en onmogelijk begrip”.

Dat lijkt zelfs heel veel, ja, alles. Maar Dr V. haast zich alweer den wijn in water te veranderen.

En zoo wordt men menigmaal teleurgesteld: enkele goede uitspraken, doch het omgekeerde wordt vele, velen malen betoogd.

1) „Wo die Begriffe fehlen, da stellt ein Bild zu rechter Zeit sich ein”. K. S.

VITRINGA

over nut, noodzakelijkheid, gezag van Synoden II

3. In zijn Oratie begint Vitringa met de opmerking, dat hij wil spreken over Synoden naar Christelijk gebruik; immers, zoo zegt hij, ook de vrije steden der heidensche Grieken, onderling door een gemeenschapsband verbonden, gaven ieder aan haar afgevaardigden, mannen van aanzien, haar mandaten of oordeelen mee, indien raad geschaft moest worden in gemeenschappelijke aangelegenheden of belangen; voor de samenkomsten van deze afgevaardigden bezigde men den naam: concilie's, coitio's, synoden.

Hoe komt het nu, terwijl men in volgende eeuwen de Synoden der Christelijke Kerken zoo nuttig en noodig oordeelde, dat men ze zoo laat heeft ingesteld? Immers de eerste Synoden werden pas gehouden na het midden der tweede eeuw ter gelegenheid van het geschil over het Paaschfeest. Waarom zoo laat? Lag het aan 't edict van den heidenschen keizer Trajanus, waarbij genootschappen verboden werden? Of was er misschien na den dood der Apostelen een hoogere menschelijke autoriteit, een door allen erkende uitlegger der geopenbaarde waarheid en opperste scheidsrechter in geschillen, waardoor de Synoden overbodig waren?

Dat kan ook niet anders: de meest radicale leer der godsdienstvrijheid, de leer der soevereine volksconscientie, personalistische opvattingen uit den kring van Schermerhorn en Banning enz., dat alles moet theologisch gefundeerd worden en daaruit moet dan — achteraf — het schriftbewijs voortvloeien, o.m. dat de Gemeente geroepen is — want daar komt het wesenlijk op neer — niet alleen te bidden voor den nood der Christenheid onder Mohammedaansche, Brahmaansche, communis'tische enz. dictatuur, doch evenzeer voor den nood van het Shintoïsme onder de dictatuur van Mac Arthur, voor den nood van elken „godsdienst”, welke in haar „organisatie en activiteit, inbegrepen de werkzaamheid onder en ten behoeve van andersdenkenden” belemmerd wordt.

Dat is teveel gevegd! Dat kraakt en barst op het „theologisch” fundament, waarvoor Dr V. de bouwstenen aan de H. S. en de belijdenis tracht te ontvreemden.

Wel ernstig doof moet zijn, wie dat onheilspellend kraken niet meer hoort.

Prof. Zuidema, in „A. R. Staatskunde”, naar ik meen de eenige, die een in wezen vernietigend oordeel over de dissertatie velde, vond de theologische fundeering nog het zwakste deel van de studie. Geen wonder! Jammer, dat Prof. Zuidema niet de moeite heeft genomen of den tijd gevonden, de teksten en Schriftgedeelten weer in het juiste verband te laten spreken, verantwoordigd bij den aanblik van het gewijde fundament onder een wereldsch getimmerte.

Het internationale aspect ontbreekt niet aan de „Aspecten” van Dr Verkuyt. Als hij en zijn medestanders hun wensch verkrijgen, dan zal de U.N.O. straks het beginsel van de godsdienstvrijheid, overeenkomstig de gelijke-monniken-gelijke-kappen-theorie, vastleggen. Dan is de zaak der religie-voorgoed gescheven op het „hooge niveau” van de internationale sfeer. Ze zullen er allen met wereldsoverein gezag over meebeslissen, de oecumenische Christen, de Mohammedaan, de Communist, de Boeddhist, de Mormoon, de Vrijmetselaar. Ze zullen ook beslissen, als er ergens in een land een afgod een tempel wordt onthouden, en ze zullen van oordeel zijn, dat, gelet op het „ethische minimum”, gelet op de rechten en vrijheden van den mensch en den burger, enz. enz. de Overheid van dat land een gevaar is voor den wereldvrede.

Zal dan de Kerk des Heeren jubelen over zoo ruime doorwerking van het beginsel der radicale godsdienstvrijheid?

Zal zij, met Dr Verkuyt, haar dankoffers plengen voor den Heere?

Omdat zij verhooring ziet op haar gebed om vrijheid voor al wat zich onder het mom „religie” aandient?

Omdat haar „pleiten”, haar „op de bres springen” met zegen is bekrond?

Neen, de Kerk des Heeren wijst de profetie van Dr V. met droefheid en verontwaardiging af.

Zij kent de stem van den Goeden Herder, en wie die stem niet zuiver spreekt, volgt ze niet.

Als het probleem der godsdienstvrijheid zijn internationale oplossing nadert zóó, als in het boek van Dr V. wordt voorgesteld, dan is de Kerk dubbel op haar hoede.

Dan wijken voor het geloofsoog der Kerk alle andere aspecten en één aspect blijft: het „e s c h a t o l o g i s c h e a s p e c t”.

G. GOOSSENS.

P.S. Als ondergeteekende dergelijke uitingen leest, grijpt hij te bewuster terug naar de polemiek tegen de gemeene-gratie-constructies en vergeet niet met hoeveel koppigheid deze na de uitwerping van een openbaren groven zondar weer worden voorgedragen, ook te Kampen, Oudestraat 6, door de heeren van de V.U. en hun Kamper promotoren. En we zouden in een onder-onsje weer de „eenheid” moeten bekokstoven?

K. S.

UIT DE HISTORIE

Deze vragen moeten ontkennend beantwoord worden; indien ik mij niet bedrieg, zegt Vitringa, ligt de oorzaak van de late instelling der Synoden hierin, dat geen bisschop zich het recht of de macht durfde aannemen, zijn collega's tot zulk een plechtige vergadering te convoceren. Eerst toen men later de betekenis der Synoden ging verstaan, vooral toen de bisschoppen der provinciale hoofdsteden bemerkten, dat de Synoden uitnemend dienst konden doen om hun verheffing boven de andere bisschoppen te bevestigen, en bovendien de stormen der vervolgingen, de scheuringen en ketterijen gemeenschappelijke bevestigingen hoogst wenschelijk maakten, werd de gewoonte, Synoden te houden, welhaast tot een wet: haar aantal werd legio.

4. Wat heeft men nu echter van de Synoden te oordeelen; zijn ze voor de kerk nadeelig of voordelig geweest? En moeten ze mitsdien verworpen worden of in stand gehouden?

Eer hij eigen opinie geeft, laat Vitringa de historie spreken. De gevoelens der Christelijke geleerden, zoo merkt hij op, verschillen hierover hemelsbreed: sommigen, die ze prijzen en eerbiedigen — anderen, die